

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Laymann, Paul

Dilingæ, 1666

Capitvlvm XIV. Quoniam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62559](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62559)

stante collatione prius alteri facta, explicandum esse de collatione inualida.

² NOTANDVM II. Etsi certa forma Iudici delegato præscripta sit, nihilominus debet procedere ac iudicare secundum iuris æquitatem. Quia Pontifex in rescriptis ad lites, quæ propriè ad iustitiam administrandam tendunt, non censetur derogare iuri communi, uti etiam constat ex c. causam quæ, 18. de rescriptis.

NOTANDVM III. Iudex procedere debet secundum æquitatē, quæ iure informata est, seu ita, ut legibus non repugnet. Non enim *Iudex clementior lege esse debet*, sed eius verbis standum, Authent. de Iudicibus, §. oportet, iun. Gl. Si tamen casus lege definitus non fit, tum Iudici, quod æquum ipsi videtur, arbitrari permissum est, c. vt. de transact. in fine, iun. Gl. ver. æquitate.

³ NOTANDVM IV. Si Princeps scribat, in causa procedendum esse, nulla admittā exceptione, intelligi debet de exceptione irratiōnabili, aut quæ solum ad prorogandum iudicium apposita videtur, de quo hinc videri potest Barbat. col. 2. Sin autem expressè additum, nulla *quamuis rationabili* exceptione admittā, tum standum est formā mandati, quando nullus dubitandi locus relinquitur: quia Princeps ex plenitudine potestatis iuri communi, aut partis derogare censetur. Quod in ciuilibus causis ob grauem causam facere potest, præsertim si aliud defensionis remedium parti litiganti supersit, præter id quod ei adimitur. Ita docet Barbatia hinc col. 6.

NOTANDVM V. Si Princeps scribat, in causa procedendum esse, nulla admittā exceptione, intelligi debet de exceptione irratiōnabili, aut quæ solum ad prorogandum iudicium apposita videtur, de quo hinc videri potest Barbat. col. 2. Sin autem expressè additum, nulla *quamuis rationabili* exceptione admittā, tum standum est formā mandati, quando nullus dubitandi locus relinquitur: quia Princeps ex plenitudine potestatis iuri communi, aut partis derogare censetur. Quod in ciuilibus causis ob grauem causam facere potest, præsertim si aliud defensionis remedium parti litiganti supersit, præter id quod ei adimitur. Ita docet Barbatia hinc col. 6.

Exemplum habes: Si Papa causam Iudici committat, eo addito, ut recusari non possit, explicari debet de friuola & irratiōnabili recusatione: Sin verò addat, ut recusari non possit quantumuis rationabiliter, id seruari debet: cum aliud remedium parti non desit, videlicet appellandi aut Iudicis officium implorandi.

* * *

Quoniam.

PARAPHRASIS.

Alexander III. causam quandam delegauit Abbati Leicestriæ, & Abbati Vniceltriæ: mortuo isto, Abbas ille partes citauit, & cum interim in locum demortui alius substitueretur, mandatum Apostolicum successori illi porrexit, & cum eo causam definiuit. Quærebatur, an id rectè factum fuerit, & sententia à duobus lata rata esse deberet. Affirmat Alexander Papa, Eo quodd delegatio Abbatibus sub nomine non propriarum personarum, sed dignitatum ac locorum facta sit.

SUMMARIVM.

1. Delegatio facta dignitati, non expresso nomine proprio, transit ad successorem in dignitate, non autem administratorem, qui pro tempore ecclesie vacantis constituitur.
2. Si causa alicui commissa est expressum proprio nomine, tum dignitati, v. g. Henrico Episcopo Augustano committimus, in dubio censenda est personalis commissio, nisi ex alijs conuenientis voluntas delegantis cognoscatur.
3. Si commissio facta est intuitu Archidiaconi, v. g. dignitatis, ea amissa, non potest is causam cognoscere.
4. Potest autem eam cognoscere, si commissio facta est intuitu persone, modo non ob crimen depositus sit.
5. Mandatum Principis censetur expectatum & efficax, et si delegato nondum innotuerit, priuilegium è contra & beneficium motu proprio concessum non censetur ratum ante acceptationem.
6. Commissio legato Sedis Apostolicæ facta sub nomine dignitatis, non transit ad successorem, transit autem illa, qua facta est Vicario Episcopi.

NOTAN-

NOTANDVM I. Si duobus Iudicibus causa delegata sit, adiecta clausula, *Si non omnes*, atque eorum vno impedito, vel mortuo alter solus procedere cœperit, cessante impedimento recuperat is, qui impeditus erat, aut successor eius iurisdictionem sibi commissam: quippe quam nunquam omnino amisisse censetur, quamvis suspensam habuerit. Ita notat hic Gl. ver. præfixit, & sumitur ex l. cum alijs, C. de curatore furiosi, vbi curator datus furioso dilucida interualla habenti, nõ desinit esse curator, dum homo ille rationis vsu pollet, licet eo temporis interuallo suspensa sit tutoris administratio, cum ipsemet, cui curator datus est, omnia per se agere possit. Videri potest Decius hic n. 3. in Gl. 1.

NOTANDVM II. Si delegatio, seu commissio alicui fiat sub nomine dignitatis, v. g. Episcopo Augustano, tum eo mortuo, vel renuntiante, ad successorem in eadem dignitate transit: Sin autem facta sit sub nomine proprio, Titio hanc causam committimus, ad successorem non transit. Simile quiddam docet DD. de beneficijs, ac priuilegijs Principum, quod alia sint realia, videl. quæ intuitu loci, aut dignitatis data sunt, ac proinde ad successorem transeunt: alia verò personalia, quæ personæ intuitu concessa sunt, de quibus dicitur in reg. 68. *In omnibus causis id obseruatur, vt vbi persona conditio locum facit beneficio, ibi deficiente ea, beneficium quoque deficiat.* Qua de re dixi lib. 1. tr. 4. c. 23. n. 4.

Hæc doctrina declaranda est: Primò, Quod commissio vel priuilegium datum nomine dignitatis, transeat ad successorem in dignitate, tanquam qui equali iure fungitur; non autem transeat ad administratorem, qui pro tempore Ecclesiæ vacantis constituitur. Quamobrem ex communi docet Abb. in c. verbum n. 9. de foro compet. Decius hic n. 3. Quod nec ad Capitulum vacante Sede deuoluuntur ea, quæ Episcopo ratione dignitatis suæ speciali iure data, aut commissa sunt. Veruntamen, si quæ speciali iure delegata sint Episcopis, in ordinariam eorum iurisdictionem transeant, v. g. dispensandi atque absolvendi potestas in casibus Papalibus occultis,

de quibus Trident. sess. 24. c. 6. de reform. ea ad Capitulum vacante sede transit, vt colligitur ex doctrina Felin. in c. eam te, 7. n. 17. de rescript. & tradunt Rodriq. tom. 1. regul. q. 61. a. 9. Sanchez lib. 8. de matrim. disp. 61. n. 10. contra Suarez in 3. p. tom. 4. disp. 41. sect. 2. n. 13.

Secundò: Quod commissio facta intuitu dignitatis transeat ad successorem, tametsi res integra sit, seu causa nondum cœpta. Ita Abb. hic n. 3. Decius n. 3. & alij fermè communiter apud Sanchez lib. 8. disp. 27. n. 7. Quia siue res integra sit, siue cœpta, militat eadem ratio, quod dignitas, & quæ ratione dignitatis competunt, ob mutationem personæ non mutantur, c. si gratiose, 5. de rescript. in 6.

Tertiò: Vt cognoscamus, num dispositio, vel delegatio facta sit intuitu loci, ac dignitatis, an verò intuitu huius personæ, non ad sola verba attendere debemus, sed potiùs ad præsumptam voluntatem committentis vel disponentis, quatenus ea tum ex materia subiecta, tum ex adiunctis colligi potest. Quia præsumptionem vnam (quæ videl. ex verbis desumitur) alia maior & vrgentior superat, iuxta Gl. fin. in c. transmissæ. Qui filij sint legitimi. Et ita singulariter hic notant Imola n. 23. Abb. n. 8. quam hic sequitur Felinus n. 3. Beroius n. 83. communem esse ait Decius concl. 1.

Exempli causa: Si Papa expresso nomine dignitatis, Abbati alicui deleget causam aliquam adiiciens rationem, quæ ad ipsum propriè spectat, vt quia in hoc genere obdiurnam experientiam, ac doctrinam versatus esset: tum censeri potest personæ industria singulariter electa, arg. c. mandata, 6. de præsumpt. Addunt aliqui apud Sanchez cit. disp. 27. n. 15. Si delegatus sit amicitia vel sanguine coniunctus deleganti, quod delegatio censeatur facta ex singulari affectione erga personam, vt ad successorem non transeat, arg. c. requisiti, 15. de testamentis, vbi habetur: Si Episcopo aliquid per vltimam voluntatem legatum sit, id factum præsumi non Ecclesiæ, sed personæ intuitu: contrarium verò præsumendum, si ab extraneo legatum

H h h h gatum

gatum sit. Verum rectè monet Sanchez cit. loco, discrimen apertum esse inter hos casus: quia in causarum delegationibus plerumque non attenditur ad sanguinis, vel amicitiae coniunctionem, sed ad auctoritatem, & peritiam, quæ plerumque etiam in successoribus reperitur. Legata autem specialiter fieri solent propinquitatis ratione. Simile quid docet Gl. in c. 2. §. sanè, ver. expresserit, de testam. in 6. Si testator hæreditatis executorè dixerit, vel scripserit Abbatem sancti Proculi, qui propinquus eius erat, affectione personæ id factum videri, vt ad successorem non transeat. Sed hæc præsumptio minus certa videtur; cum testamenti executores sæpenumero deputantur propter auctoritatem ac fidelitatem, quæ etiam in successoribus inesse solet.

Contrà verò ex materia subiecta cognosci quandoque potest, tamen si in rescripto expressum fuerit nomen personæ, tamen eà mortuà ad successorem, vel hæredem eius transire: Ita v. g. successor alicuius Prælati, vel hæres alicuius Comitis conueniri potest ex rescripto Principis, quod de pecuniario soluendo debito sub proprio nomine ad antecessorem datum fuit, vt dixi in c. significauit, 36. de rescript. & c. dilecti, 17. de foro comp.

2 QVÆRITVR autem I. Si causa alicui commissa sit, expresso tum proprio nomine, tum dignitatis, v. g. Henrico Episcopo Augusto committimus, num in dubio existimandum sit, commissionem factam esse personæ, an dignitati. Communiter fermè respondent, Bartol. l. more, in fine, ff. de iurisdic. Ancharanus c. si gratiosè, post mediam, de rescript. in 6. Si nomen proprium præponatur, censei personæ intuitu commissum; saltem si ea nota sit, vt distinguit Abb. hic num. 8. & alij apud Imolam, hic n. 23. Mihi verò magis placet, vt dicamus cum Imola, n. 25. si ex alijs coniecturis voluntas delegantis non cognoscatur, censendam esse personalem commissionem. Quandoquidem vniuersim verum est, quòd species determinet genus, siue ea antecedat, siue sequatur. Accedit, quòd appositio no-

minis proprii inutilis esset, & nullum effectum haberet, nisi commissionem faceret personalem. Verba autem rescripti aliquid operari debent, ait Sanchez cit. disp. 27. n. 20. Et videtur hæc doctrina colligi ex c. si is cui, 10. eod. tit. in 6.

QVÆRITVR II. Si commissio facta sit Archidiacono huius Ecclesiæ, is autem dignitatem amittat per resignationem aut promotionem, vtrum nihilominus cognoscere eam possit? Resp. & dico I. Si commissio facta esse videatur intuitu dignitatis, ea amissa non potest causam cognoscere. Ita Innoc. hic n. 1. Ioan. Andr. n. 4. & esse communem ait hic Abb. n. 8. in fine, contra Ioan. Monachum, in c. statutum, n. 8. de rescript. in 6. vbi contrarium docet, si dignitas per promotionem amittatur. Ratio est clara. Nam talis commissio adhæret dignitati; ergo deposita dignitate amittitur, & ad successorem pertinet. Debet autem ampliari assertio, vt locum etiam habeat, tamen si causa cœpta sit, vt signatè monent Innoc. & Ioan. Andr. ll. cc. Sanchez cit. disp. 27. n. 24. & 28.

Dico II. Si commissio facta sit personæ, seu personæ intuitu facta, deposita dignitate, vel officio, (dummodò non ob crimen depositus sit, l. 2. ff. de fenatoribus) eam exequi potest delegatus, tamen si causa nondum cœpta fuerit. Ita Gl. in c. statutum, 11. ver. canonicis, de rescript. in 6. ibidem Monachus n. 7. Ioan. Andr. n. 20. Cardinal. Zabarella Clem. 2. de rescript. q. 6. Decius hic col. 6. Ancharan. in c. si gratiosè, prope finem, eod. tit. in 6. Tabiena ver. delegare, q. 12. n. 13. Flamin. de resignat. benefic. lib. 1. q. 11. n. 6. Ratio est: Quia sicuti priuilegium, ita & rescriptum personale personæ adhæret, & cum ea perpetuatur, dummodò statum contrarium seu impossibile non assumat. Atque Gl. illa communiter recepta, si tempore commissionis, seu datæ literarum delegatus capax fuerit, videl. in dignitate constitutus, tamen si tempore præsentationis resignarit, quòd eam exequi possit. Sed vice versa, si tempore præsentationis dignitatem obtineat, vel Ecclesiæ cathedralis canonicus existat, non item tempore commissionis, quòd

commissionem personæ, non dignitatis intuitu exequi non possit: quare in talibus initium spectandum est, arg. c. si eo tempore, 9. de rescript. in 6.

5. Corollarium. Ex hac communi doctrina sequitur, quod mandatum Principis censetur expeditum, & efficax, tamen si delegato nondum innotuerit: In quo differt à privilegio aut beneficio, quod motu proprio concessum est, & ante acceptationem ratum non censetur, ut dixi lib. 1. tr. 4. c. 23. n. 9. Ratio discriminis est: Quia privilegium aut beneficium, cum species quædam donationis sit, non debet dari inuito, sed consentienti: At verò Principis mandatum etiam nolentes obligat ad acceptandum, iuxta c. pastoralis, 11. de offic. Ordinarij, ut bene docet Felin. c. prudentiam, 21. §. adijcimus, hoc tit. Quare ita argumentari licet: *Factum legitime retrahari non debet, tamen si casus postea eveniat, à quo non potuit inchoari*, reg. 73. in 6. At verò Principis commissio constitit, ac rata fuit, tempore expeditionis literarum. Ergo tamen si commissarius postea ad statum deveniat, in quo ipsi commissio secundum iura fieri non potest, si videl. dignitati, aut canonicatui Ecclesiæ Cathedralis renuntiauit, nihilominus commissionem exequi poterit. Quandoquidem dicta personæ conditio seu qualitas tempore commissionis faciendæ requiritur, non tempore executionis, c. statutum, 11. de rescript. in 6. Cæterum si Canonicus delegatus à Sede Apostolica statum impossibilem, seu contrarium Ecclesiasticis negotijs assumat, ut si uxorem ducat, tum commissionem exequi haud poterit, sicuti cit. locis docent Zabarella, Decius, Tabiena, Francus in cit. c. statutum n. 8. & alij. Sed quid si Religionem ingressus sit? Resp. Exequi eum posse; Nisi talis Religio sit, cuius instituto eiusmodi causarum expeditiones specialiter repugnent, iuxta ea quæ dixi in eod. c. statutum.

6. QVÆRITUR III. Si commissio legato Sedis Apostolicæ facta sit sub nomine dignitatis, utrum ad successorem eius transeat. Resp. negativè cum Abb. hic n. 11. Augustin. Berno n. 102. & seqq. Felinon. 8. Quia Lega-

tus pro arbitrio Papæ creatur, ac revocatur, ideòque eius dignitas propriè non vacat, nec successorem habet. Sed alia ratio esse videtur de Vicario Episcopi: Cùm enim ordinarium ac veluti debitum sit, ut Episcopus Vicarium seu Officialem habeat: quamobrem Papa committendo causam Officiali, videtur ad officium eius, non ad personam respexisse, uti dixi c. 1. de offic. Vicarij, in 6.

CAPITVLVM XV.

Super eo.

PARAPHRASIS.

Orta controversiâ inter Titium & Caium de iure præsentandi Presbyterum ad Ecclesiam Parochialem, Papa commisit causam alicui Abbati, hac forma: ut si constiterit ipsi, ius præsentandi ad partem alterutram pertinere, ad præsentationem eius de persona idonea factam, Ecclesiam illâ, appellatione remota, ordinet, seu provisionem faciat. Dubitabatur hoc casu, utrum delegatus Episcopo inficio, aut Archidiacono, vel Archiepiscopo reclamante provisionem in possessionem mittere possit: Et si Episcopus, vel Archidiacono, ad quem de iure institutio pertinet, contra delegatum instituere volentem appellet, utrum appellationi deferendum sit. Respondet Alexander III. Non esse Pontificis intentionem dictâ commissionis formulâ præiudicium generare Episcopo, Archidiacono, vel Archipresbytero: quamobrem si ad ipsorum aliquem institutio pertinet, præsentationem ipsi faciendam esse: Atque appellationem eorundem admittendam esse, si iuri suo præiudicium generari prætendant: cùm appellatio non eorum, sed partium contententium respectu in rescripto Apostolico inhibita fuerit.

S V M M A R I V M.

1. Rescriptum Principis non ita intelligi debet, ut alteri præiudicium inferatur, nisi id exprimat.

H h h 2

2. Exc.